

การปล้นไม้พะยุง

ประเทศไทยกับการเสนอไม้พะยุงขึ้นบัญชีไซเตส

บทคัดย่อสำหรับผู้บริหาร

การลักลอบตัดไม้พะยุงอย่างผิดกฎหมายด้วยวิธีที่ไม่ยั่งยืน

นับเป็นภัยคุกคามสำคัญของประเทศไทยซึ่งมีผืนป่าเหลืออยู่เพียงไม่มากนัก

โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความต้องการเพื่อรีเจเนอเรชันของไม้พะยุง (Hongmu) และไม้เนื้อแดงของประเทศจีนที่ทั้งคู่เป็นประวัติกาวอันเป็นสัตว์การสำคัญทำให้เกิดการลักลอบตัดไม้พะยุง

ในขณะที่การควบคุมการค้าและการค้าขายไม้พะยุงของประเทศไทย

และระดับภูมิภาคที่ผ่านมายังมีข้อบกพร่องเพราะไม่สามารถยับยั้งการค้าขายไม้พะยุงข้ามชาติอย่างผิดกฎหมายได้

ก่อนหน้านี้ประเทศไทยพยายามที่จะปกป้องไม้พะยุงด้วยการขึ้นบัญชี "อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์" หรือ "ไซเตส" ในปี 2551 (2008) แต่ถูกคัดค้านจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างลาว และกัมพูชาที่ยังคงไม่มีให้ทำการนากไม้พะยุงเข้าบัญชีดังกล่าว

ผลลัพธ์เป็นคืออย่างรวดเร็วจนในจีนส่งผลโดยตรงต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของการทำและลักลอบค้าไม้พะยุงในไทยประเทศไทย

จึงต้องแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงในการปกป้องไม้พะยุงอย่างเร่งด่วนด้วยการใช้กลไกที่ดีที่สุดที่มีอยู่ทันที

รัฐบาลไทยควรปฏิบัติดังนี้

- ขยับขึ้นบัญชีไม้พะยุงท้องถิ่นในบัญชีหมายเลข 3 (CITES Appendix III) ภายในปี (2555) โดยไม่ให้โควตาส่งออก
- ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขึ้นบัญชีไม้พะยุงสายพันธุ์ที่ถูกลักลอบตัดไม้ในอนุสัญญาหมายเลข 2 ตามมติที่ประชุมภาคีสมาชิก (COP) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) ต่อที่ประชุมไรเคสครั้งที่ 16 ซึ่งจะจัดขึ้น ณ กรุงพนมเปญ ในเดือนมีนาคม 2556

การตัดไม้พะยุงผิดกฎหมาย-ภัยคุกคามป่าไม้ไทย

แม้จะมีการห้ามตัดไม้ทั่วประเทศและให้ความคุ้มครองพื้นที่ป่าสงวน แต่ป่าไม้ไทยที่เหลืออยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือและภาคตะวันตก กำลังถูกคุกคามจากการลักลอบตัดไม้ที่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการขยายการประมงที่มีก็คือธุรกิจการค้าไม้พะยุงข้ามชาติ ซึ่งมีมูลค่าหลายพันล้านเหรียญสหรัฐซึ่งผู้นับสมบรูณ์ใหญ่คือสหภาพจีน โดยมีความอ่อนแอของกลไกการค้าระหว่างประเทศและการควมร่วมมือเป็นแรงหนุนสำคัญ

กลุ่มผู้ค้าไม้พะยุงของไทยได้รับแรงหนุนจากผลกำไรที่สูงมาก ที่ได้รับการเสนอโดยนักธุรกิจข้ามชาติด้วยราคาสูงถึง 8,000 เหรียญสหรัฐต่อก้อน การทุจริตของข้าราชการช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ธุรกิจผิดกฎหมายนี้ขึ้นไปได้ในทุกระดับตั้งแต่ป่าไม้ถึงชายแดนและท่าเรือ ในเดือนกันยายน พ.ศ.2554 เจ้าหน้าที่ตำรวจ 12 นาย ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนในการลักลอบค้าไม้พะยุงจากป่าไม้พะยุงของประเทศไทย

การลักลอบนำไม้ออกจากประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีความลับซับซ้อน ถึงแม้ว่าบางครั้งจะมีรูปแบบเรียบง่ายปรากฏให้เห็นบ้างก็ตาม ความความอ่อนแอของกรมของไม้พะยุงในอารักขาไทยทำให้กับมักจะถูกลักลอบส่งออกผ่านชายแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้านเช่น ลาวและกัมพูชา เพื่อจะผ่านไปยังเวียดนามก่อนที่จะส่งไปขาย ณ ตลาดของผู้ใช้หลัก ซึ่งในทางหลักการแล้วก็คือประเทศจีน

การลักลอบส่งออกไม้พะยุงผ่านท่าเรือของไทยที่ปรากฏให้เห็นเช่นกัน โดยเฉพาะท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี หรือการส่งจากจังหวัดเชียงใหม่ไปตลาดผู้นำใจจุดหมายปลายทางที่ประเทศจีนบรรดาเอกสารปลอมทั้งหมดหลายจะช่วยให้สมารถว่าผู้ลักลอบหลบหนี ซึ่งเดิมไม่ค้าไม้พะยุงที่มีผิดกฎหมายจะถูกดำเนินผ่านท่าเรือต่างๆ

อย่างไรก็ตามการค้าไม้พะยุงไทยก็มักถูกฉายภาพความรุนแรงให้ปรากฏอยู่เช่นกัน โดยเฉพาะการทุจริตที่กระทำจำเป็นต้องเรือการเมื่อต้องเผชิญหน้ากับแก๊งมอคไม้ที่มีเงินทุนเยอะ อดตะแคงปี พ.ศ.2554 ปีเดียว ผู้ลักลอบตัดไม้ชาวกับพม่าเสียชีวิตไปถึง 14 ศพบาดเจ็บอีกนับร้อย หลังจากที่เกิดการปะทะกับทางการไทย

รายงานของ EIA ชี้ให้เห็นว่าการลักลอบตัดและค้าไม้พะยุงของไทยพุ่งสูงขึ้นหลังจากมีความต้องการอย่างรุนแรงของตลาดจีนตั้งแต่ปี 2550 และจากผลต่อเนื่องที่ตามมาหลังจากที่ข้อเสนอของไทยที่ขอให้ไม้พะยุงขึ้นบัญชีไซเตสที่อื่นในปี 2551 ถูกคัดค้านโดยลาวและกัมพูชา

ในปี 2552 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไยขอ รายงานว่ามีการตรวจยึดไม้พะยุง 1,222 ต่อนจาก 134 คดี ตามด้วย 2,730 ต่อนจาก 223 คดี ในปีถัดมา ขณะที่ปี 2554 ผลการตรวจยึดพุ่งสูงถึง 4,350 ต่อนจาก 560 คดี มูลค่ามากกว่า 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

“การลักลอบตัดไม้พะยุงในประเทศไทยและค้าขายข้ามชาติอย่างผิดกฎหมายกันอย่างมากมายนั้นเป็นผลมาจากความต้องการไม้พะยุงอย่างสูงจากตลาดประเทศจีน”

รูปข้างบน : เส้นทางการลักลอบเคลื่อนย้ายไม้พะยุงออกจากประเทศไทย

อุปสงค์จีนผลักดันให้เกิดการลักลอบค้าไม้พะยุงของไทย

ในปี 2554 จำนวนบริษัทที่ค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้แดง หรือ พญา ในประเทศจีนเพิ่มขึ้นถึง 30-40 เปอร์เซ็นต์ และผู้ค้าไม้สักขาวจีนจ่ายเงินซื้อไม้พะยุงจากเวียดนามเฉลี่ยมากกว่า 3,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ราคาเฟอร์นิเจอร์ไม้พะยุงแต่ละปีที่สูงขึ้นตั้งแต่ 15-40 เปอร์เซ็นต์ถือว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับตลาดระดับบนของจีน โดยฉันทันมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หลังจากที่คาดกันว่ากลุ่มนักลงทุนระดับอภิชนาเศรษฐีชาวจีนกำลังจะหันมาลงทุนกับผลิตภัณฑ์ไม้ดังกล่าว

ชุดเฟอร์นิเจอร์ไม้พะยุงคุณภาพดีสามารถทำราคาได้สูงถึงหลักล้านเหรียญสหรัฐฯ เฉลี่ยเดียว ขณะที่ไม้พะยุงไทยซึ่งไม่ผ่านการแปรรูปก็สามารถทำราคาได้ 60,000 เหรียญสหรัฐฯ ตั้งแต่อายุหกเดือนแรกในสหราชอาณาจักร

การค้ากับดูแลไม้พะยุงของประเทศในภูมิภาค

ไม้พะยุงสายพันธุ์ไทย และพม่า รวมทั้งสายพันธุ์อื่นๆ ได้รับการคุ้มครองอย่างกว้างขวางจากประเทศหลักในภูมิภาคนี้ ทั้งไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โดยประเทศไทยห้ามทำป่าไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 โดยห้ามตัดไม้ในเขตอนุรักษ์ซึ่งอุดมไปด้วยไม้พะยุง และไม้สำคัญพันธุ์ต่างๆ

ในประเทศลาวคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 17/PM เมื่อปี 2551 ห้ามมิให้มีการทำป่าไม้ Dalbergia ไม้เนื้อแข็ง แก่นสีแดง ควบคุมเดียวกับพะยุง ประชูปัญญา สายพันธุ์ท้องถิ่น

ก่อนที่จะสั่งห้ามด้วยคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 010/PM ในปี 2554 ที่ห้ามการใช้ประโยชน์ การค้า และการส่งออกไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งรวมถึงไม้พะยุงหรือพะยุง (*Dalbergia cochinchinensis*) ด้วย

ส่วนประเทศกัมพูชาบัญชีพันธุ์ไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์อันดับ 1 และ 4 คือ ไม้พะยุงพม่า และพะยุงไทย การตัดไม้ต้นไม้อายุหกเดือนหรือห้าปีต้องกฎหมายป่าไม้กัมพูชา พ.ศ.2545 ซึ่งไม้พะยุงสายพันธุ์ไทยก็ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย 35 ของกฎหมายดังกล่าว

ในประเทศเวียดนาม การตัดไม้พะยุงเพื่อการค้ามีอย่างผิดกฎหมาย และในปี2552 กระทรวงป่าไม้ได้ขยายคุ้มครองไปถึงกรณีการปลูกต้นไม้ในระดับบุคคลด้วย

แม้จะมีมาตรการกำกับดูแลในแต่ละประเทศ แต่ลาว เวียดนาม กัมพูชา ยังคงเป็นผู้ส่งออกหลักในฐานะประเทศต้นทาง และทางผ่านของการค้าไม้พะยุงข้ามชาติอย่างผิดกฎหมาย

ไม้พะยุงในประเทศไทย

คำว่า “ต้นพะยุง” ครอบคลุมไปถึงพรรณไม้ที่มีสีสันทากหลาย มีความทนทานอย่างยิ่งยวด มีขนาดใหญ่และหายากจำนวน 3 สายพันธุ์ทั่วโลก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสายพันธุ์ *Dalbergia*

ความคล้ายคลึงกันที่ขาดไปจนยิ่งมละเช่น ไม้พะยุงจึงเป็นไม้ที่มีราคาแพงที่ใช้สำหรับประดับตกแต่งโดยทั่วไปจะใช้ผลิตสินค้ากลุ่มศิลปะ เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องดนตรี เครื่องประดับ และแผ่นไม้บางสำหรับประติมากรรม (Veneer)

ในประเทศไทยและภูมิภาคเพื่อนบ้านมีโรงแปรรูปไม้จำนวนมาก ซึ่งรวมถึงสายพันธุ์ไทย (*Dalbergia cochinchinensis* Pierre) และสายพันธุ์พม่า (*Dalbergia bariensis* Pierre) คือการที่ถูกจัดว่าเป็นไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือกลุ่มเสี่ยงที่จะใกล้สูญพันธุ์ ทำให้ไม้พะยุงเหล่านี้กลายเป็นไม้ที่มีมูลค่าสูง และตกเป็นเป้าหมายหลักของนักล่าสัตว์ป่าและตัดไม้

ชื่อสามัญ และชื่อทางวิทยาศาสตร์	การแพร่กระจาย	ชื่อท้องถิ่นหรือชื่อทางการค้า	สถานะในการอนุรักษ์
Thailand Rosewood (or Slam Rosewood) <i>Dalbergia cochinchinensis</i> Pierre	ไทย : พบอยู่ที่ป่าเบญจกิติ และสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ กัมพูชา : พบทั่วประเทศ ลาว : พบในภาคกลางและภาคใต้ เวียดนาม : พบในภาคกลางและภาคใต้	ไทย : ไม้พะยุง กัมพูชา : ไม้พะยุง ลาว : ไม้พะยุง เวียดนาม : ไม้รัก จีน : พ้อฉางสี (紅酸枝)	สถานะไม้พันธุ์หนึ่งของสหภาพพนาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและพิทักษ์พันธุ์ธรรมชาติ (CUN Red-4a) : ภาคพม่าและลาว “สถานะใกล้สูญพันธุ์ในประเทศกัมพูชา, พม่าและลาวในประเทศเวียดนาม, การอนุรักษ์สำหรับสัตว์ในประเทศไทย และลาว”
Burmese Rosewood <i>Dalbergia bariensis</i> Pierre	ไทย : พบทั่วประเทศ กัมพูชา : พบทั่วประเทศ ลาว : พบทั่วประเทศ เวียดนาม : พบทั่วประเทศ	ไทย : ไม้สีอิน กัมพูชา : ไม้สีอิน ลาว : ไม้สีอิน เวียดนาม : ไม้สีอิน ภาษาจีน : บาริสีหวัดสี (巴厘黄檀)	สถานะไม้พันธุ์หนึ่งของสหภาพพนาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและพิทักษ์พันธุ์ธรรมชาติ (CUN Red-4a) : ภาคพม่าและลาว

© <https://www.nature.com/scientificreports/2019>

ไชเตส :

ความจำเป็นในการควบคุมการค้า ระหว่างประเทศเพื่อไม้พะยุงในอาเซียน

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species - CITES) คือข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระดับพหุภาคีภายใต้องค์การสหประชาชาติที่มีสมาชิกกว่า 170 ประเทศ

บัญชีอนุกรมไชเตส

ไชเตส ดำเนินการผ่านการขึ้นบัญชีสายพันธุ์ต่างๆ ที่ใกล้สูญพันธุ์โดยแบ่งออกเป็น 3 บัญชี ตามระดับของการคุ้มครอง

บัญชีหมายเลข 1 (Appendix I):

เป็นกลุ่มที่ห้ามค้าเด็ดขาดเพราะใกล้จะสูญพันธุ์ ยกเว้นเพื่อการศึกษาระดับวิจัย

บัญชีหมายเลข 2 (Appendix II):

เป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงแต่ยังไม่ใกล้สูญพันธุ์ สามารถค้าได้แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุม โดยต้องได้รับการอนุญาตจากประเทศก่อน โดยการขึ้นบัญชี ต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากชาติภาคี

บัญชีหมายเลข 3 (Appendix III):

เป็นกลุ่มที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงแต่ยังไม่ใกล้สูญพันธุ์ สามารถค้าได้ภายใต้การควบคุม ประเทศภาคีแต่ละแห่ง สามารถขึ้นบัญชีภายในของตนเองได้โดยไม่ต้องขึ้นบัญชี ต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศภาคีอื่นๆ

ถือเป็นภารกิจของประเทศไทยที่จะต้องห้าม และยึดสินค้า นำเข้าที่อยู่นับบัญชีหมายเลข 1 หรือในบัญชีหมายเลข 2 และ 3 ที่มิได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากไชเตส ที่ออกโดยประเทศต้นทาง ซึ่งไชเตสจะออกกฎเกณฑ์ ในการค้าระหว่างประเทศเพื่อการระงับรวมทั้งบังคับใช้ กลไกต่างๆ ที่ไม่เฉพาะบังคับใช้ในประเทศใดประเทศหนึ่ง เพียงลำพัง

ตัวอย่างของความสำเร็จในการขึ้นบัญชีพรรณไม้ได้แก่
ตะครูดรามิน (Ramin) *Gonyostylus* spp.
ที่ถูกเลื่อนจากบัญชี 3 ขึ้นมาบัญชี 2.
การคุ้มครองสายพันธุ์พะยุงทั้งหมดรวมทั้ง
Dalbergia nigra ในบัญชีที่ 1 และสายพันธุ์มาลาไกด์การ์
ในบัญชีที่ 3

รูปข้างล่าง :

ไม้พะยุงตัดแบ่งเป็นท่อนเตรียมการส่งออก

กรณีการลักลอบค้าไม้พะยุงผิดกฎหมายรายใหญ่ ในประเทศไทย (ปี 2550 – 2555)

มกราคม 2555 : กรมสอบสวนคดีพิเศษยึดไม้พะยุง 193 ท่อน มูลค่า 630,000 เหรียญสหรัฐฯ

กันยายน-พฤศจิกายน 2554 : ผู้ลักลอบตัดไม้ขาวกับชูซา 14 คนถูกยิงเสียชีวิตระหว่างการปฏิบัติการกวาดล้างของเจ้าหน้าที่ในเดือนพฤศจิกายน ขณะที่ตำรวจไทย 12 นาย ถูกกล่าวหาว่าพัวพันกับการลักลอบตัดไม้ในเดือนกันยายน

กรกฎาคม 2554 : ศาลทหารแพลงเมืองชายฝั่งไม้พะยุง 1,800 ท่อน มูลค่า 409,000 เหรียญสหรัฐฯ ปลดปล่อยคืนเกาะฮ่องกง

พฤษภาคม 2554 : ไม้พะยุงกว่า 1,100 ท่อน ถูกตรวจยึดที่จังหวัดเชียงราย

สิงหาคม 2553 : ศาลทหารกรุงฮานอยยึดไม้พะยุง 500 ท่อน หากส่งไปจีนจะมีมูลค่า 1.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

กันยายน 2552 : ไม้พะยุง 400 ท่อน จากแพลงเมืองฝั่งถูกยึดได้ที่จังหวัดสุรินทร์ ขณะที่ผู้ประสานการค้าไม้เมืองไปฝั่งเกาะฮ่องกง

ธันวาคม 2551 : ไม้พะยุงมูลค่า 110,000 เหรียญสหรัฐฯ ที่มีปลายทางคือเกาะฮ่องกง ถูกตรวจยึดได้ที่ท่าเรือแหลมฉบัง

สิงหาคม 2551 : ศาลทหารร่วมกับกรมป่าไม้ยึดไม้พะยุง 113,600 ท่อน จากท่าเรือต่างๆ ทั่วประเทศ

มกราคม 2550 : ไม้พะยุงกว่า 50,000 ท่อนถูกยึด และมีผู้ถูกจับกุม 527 ราย จากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

